

Exekuce a náklady řízení

Jestliže soudní exekutor ani soud v napadených usneseních nepřiznali stěžovatelce vůči vedlejší účastnici právo na náhradu nákladů řízení, aniž by náležitě odůvodnili, proč na situaci neaplikovali ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, nepostupovali v souladu s kritérii, která jsou vyžadována příslušnými procesními předpisy a judikaturou Ústavního soudu. Tím porušili právo stěžovatelky na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 Úmluvy. Ze stejných důvodů lze rovněž vyslovit zásah do práva stěžovatelky vlastnit majetek zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny.

(Nález Ústavního soudu sp.zn. I.ÚS 1707/17, ze dne 20.12.2017)

Ústavní soud rozhodl ve stížnosti stěžovatelky D.F., zastoupené Mgr. P.N., advokátem se sídlem P., proti usnesení soudního exekutora Exekutorského úřadu Plzeň - město Mgr. M.T., ze dne 11. 11. 2016 č. j. 094 EX 04227/10-124 a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 30. 1. 2017 č. j. 23 Co 438/2016-130, za účasti soudního exekutora Mgr. M.T. a Krajského soudu v Hradci Králové jako účastníků řízení a společnosti PROFI CREDIT CZECH, a.s., se sídlem P., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že usnesením soudního exekutora Exekutorského úřadu Plzeň - město Mgr. M.T. ze dne 11. 11. 2016 č. j. 094 EX 04227/10-124 a usnesením Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 30. 1. 2017 č. j. 23 Co 438/2016-130 bylo porušeno základní právo stěžovatelky na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a její základní právo vlastnit majetek zaručené čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, tato rozhodnutí se proto ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Včas podanou ústavní stížností, která splňuje podmínky řízení dle zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí. Tvrdí, že těmito rozhodnutími bylo zasaženo do jejího ústavního práva vlastnit majetek zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a práva na ochranu tohoto majetku ve smyslu čl. 1 Protokolu č. 1 k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva), do jejího ústavního práva na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy, do principu rovnosti a ochrany slabší strany dle čl. 1 Listiny a do rovnosti v řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny.

2. Stěžovatelka uzavřela dne 7. 1. 2009 smlouvu o spotřebitelském úvěru s vedlejší účastnicí. Součástí předmětné smlouvy byla i rozhodčí doložka, jež obsahovala konkrétní určení několika rozhodců a zároveň náhradní způsob určení, podle něhož měl být rozhodce vybrán ze seznamu vedeného Rozhodčí společností Pardubice s.r.o.

3. Poté, co se stěžovatelka dostala do prodlení se splácením úvěru, podala vedlejší účastnice rozhodčí žalobu, o níž rozhodl dne 6. 10. 2009 rozhodce JUDr. M. T. rozhodčím nálezem č. j. 101 Rozh 332/2009-8 (dále jen "rozhodčí nález") tak, že uložil stěžovatelce uhradit částku 147.738 Kč s 6% úrokem z prodlení a náklady rozhodčího řízení. Vedlejší účastnice tento rozhodčí nález následně uplatnila jako exekuční titul a usnesením Okresního soudu v Chrudimi ze dne 27. 5. 2010 č. j. 22 EXE 760/2010-13 byla nařízena exekuce, jejímž výkonem byl pověřen soudní exekutor Exekutorského

úřadu Plzeň - město Mgr. M.T. (dále jen "soudní exekutor").

4. Dne 3. 11. 2016, tj. po více než šesti letech trvání exekučního řízení, podala stěžovatelka prostřednictvím svého právního zástupce návrh na zastavení exekuce z důvodu, že exekuce byla vedena protiprávně. Důvodem byl od začátku nezpůsobilý exekuční titul, jelikož rozhodčí doložka neobsahovala přímé určení rozhodce; rozhodce byl do funkce určen jednatelem Rozhodčí společnosti Pardubice s.r.o. ze seznamu rozhodců vedeném touto společností. Určený rozhodce tak ve světle judikatury neměl dostatek pravomoci spor rozhodovat. Soudní exekutor vyzval vedlejší účastnici, aby se vyjádřila, zda se zastavením exekuce souhlasí. Dne 10. 11. 2016 doručila vedlejší účastnice soudnímu exekutorovi svůj souhlas se zastavením exekuce.

5. Usnesením soudního exekutora ze dne 11. 11. 2016 č. j. 094 EX 04227/10-124 byla exekuce zastavena. Výrokem II. byla stěžovatelce (resp. povinné) uložena povinnost uhradit soudnímu exekutorovi náklady exekuce v částce 11.912 Kč a výrokem III. bylo stanoveno, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů řízení. Výrok II. byl zdůvodněn tím, že vedlejší účastnici (resp. oprávněné) nelze přičítat procesní zavinění za zastavení exekuce a ani z toho vyplývající povinnosti k náhradě nákladů. K výroku III. soudní exekutor uvedl, že stěžovatelka byla v průběhu předchozího řízení pasivní, čímž přispěla k zahájení exekučního řízení, a proto by bylo nespravedlivé přiznat jí náhradu nákladů řízení. Na situaci proto aplikoval ustanovení § 150 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř.").

6. Usnesení soudního exekutora napadla stěžovatelka odvoláním, jemuž Krajský soud v Hradci Králové (dále jen "krajský soud") výše označeným usnesením ze dne 30. ledna 2017 zčásti vyhověl a změnil napadený výrok II. tak, že exekutor nemá právo na náhradu nákladů exekuce. V odůvodnění krajský soud uvedl, že zastavení exekuce není vinou vedlejší účastnice, která v době podání návrhu na nařízení exekuce nemohla vědět, jakým směrem se bude ubírat rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Zároveň však podle krajského soudu nelze ani uzavřít, že by zastavení exekuce zavinila stěžovatelka. Krajský soud proto výjimečně exekutorovi nepřiznal náhradu nákladů exekuce. Napadený výrok III. pak krajský soud jako věcně správný potvrdil.

II. Argumentace stěžovatelky

7. Stěžovatelka ústavní stížností napadá usnesení soudního exekutora o nepřiznání náhrady nákladů řízení o zastavení exekuce a rozhodnutí krajského soudu, jímž bylo rozhodnutí soudního exekutora potvrzeno. Její argumentace se soustředí zejména na aplikovatelnou ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, na kterou odkazovala již ve svých přechozích podáních, tj. v návrhu na zastavení exekuce a v odvolání. Podle stěžovatelky však v napadených rozhodnutích tyto její argumenty judikaturou nebyly zohledněny.

8. Stěžovatelka dále odkazuje na jiná rozhodnutí téhož krajského soudu, v nichž bylo ve skutkově i právně obdobných věcech rozhodnuto zcela opačně, a poukazuje na to, že stav, kdy je v obdobných případech tímž soudem rozhodováno rozdílně, musí Ústavní soud shledat zcela nežádoucím, jelikož se jedná o ukázkový případ porušení principu předvídatelnosti soudního rozhodnutí, a tím i zásahu do práva na spravedlivý proces, neboť takové rozhodování vykazuje prvky svévole. Stěžovatelka připouští, že rolí Ústavního soudu je ochrana ústavnosti, a nikoliv sjednocování judikatury, což je rolí Nejvyššího soudu. Obecné soudy však bezdůvodně judikaturu Nejvyššího soudu ignorují, a proto stěžovatelce nezbyvá než se domáhat ochrany před Ústavním soudem. Tím, že obecné soudy náležitě neodůvodnily, proč se odchyly od judikatury vyšších soudů, zasáhly do ústavních práv stěžovatelky.

9. Stěžovatelka zároveň poukazuje na svou tíživou situaci, jelikož je téměř nemajetná, o čemž svědčí i řadu let trvající exekuce. Z tohoto důvodu namítá, že na její nárok nelze pohlížet jako na bagatelní,

ale je nutné posuzovat, zda jde o zásah do práv stěžovatelky v intenzitě, která mohla zasáhnout do jejího ústavního práva, konkrétně do práva na spravedlivý proces a práva na majetek.

III. Vyjádření účastníků

10. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu v rámci přípravy vyzval účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti. Soudní exekutor ve svém vyjádření uvedl, že sám podal ústavní stížnost proti napadenému rozhodnutí krajského soudu, přičemž jeho stížnost byla usnesením sp. zn. II. ÚS 1312/17 ze dne 30. 5. 2017 Ústavním soudem odmítnuta jako bagatelní. Z tohoto důvodu soudní exekutor považuje za vhodné, aby byla odmítnuta i ústavní stížnost stěžovatelky. Krajský soud ve svém vyjádření odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí a rovněž upozornil na rozhodnutí Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 1312/17. Vedlejší účastnice se ve svém vyjádření opakovaně odvolávala na usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 82/16 ze dne 24. 5. 2016 a v jeho kontextu zdůrazňovala zejména procesní pasivitu stěžovatelky po celou dobu trvání exekučního řízení.

11. Ústavní soud již nepovažoval za nutné zasílat vyjádření účastníků řízení stěžovatelce k replice, neboť tato vyjádření neobsahovala nové závažné skutečnosti nebo argumentaci, která by měla vliv na posouzení věci.

IV. Hodnocení Ústavního soudu

12. Ústavní soud po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti, vyjádřením účastníků a vyžádaným spisem dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

13. Úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů (čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nenáleží mu ani výkon dohledu nad jejich rozhodovací činností. Postup v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu a výklad jiných než ústavních předpisů a jejich aplikace jsou záležitostmi obecných soudů; Ústavní soud může do jejich činnosti zasáhnout pouze tehdy, pokud jsou jejich právní závěry v příkrém nesouladu se skutkovými zjištěními nebo z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění nevyplývají, nebo pokud porušení některé z norem tzv. podústavního práva zakládá porušení základního práva nebo svobody v důsledku svévole anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti [srov. nález sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257)].

14. Ústavní soud dal ve své judikatuře opakovaně najevo, že při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k meritu řízení jednoznačně podružné, postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, například jestliže zjistí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces, nebo že bylo porušeno jiné základní právo. Přesto je však rozhodování o nákladech řízení integrální součástí soudního řízení jako celku, a proto i na tuto část řízení dopadají postuláty spravedlivého procesu (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 3929/16 ze dne 17. 10. 2017).

15. Zároveň Ústavní soud při posuzování rozhodnutí orgánů veřejné moci konstantně přihlíží k tomu, jak intenzivně jejich eventuální pochybení zasahují do sféry stěžovatelů. Z tohoto důvodu obvykle odmítá ústavní stížnosti směřující proti rozhodnutím o částkách, jež jsou svojí povahou bagatelní. Je při tom veden úvahou, že tyto částky již s ohledem na svou výši nejsou schopny představovat porušení základních práv a svobod. Ústavní soud tím zároveň zajišťuje, že se bude moci plně soustředit na plnění své úlohy v rámci ústavního pořádku. Řízení o ústavní stížnosti v případech, kdy jde o bagatelní částky, by totiž bezúčelně vytěžovalo kapacity Ústavního soudu na úkor řízení, v nichž skutečně hrozí zásadní porušení základních práv a svobod [srov. usnesení sp. zn. III. ÚS

405/04 ze dne 25. 8. 2004 (U 43/34 SbNU 421) či usnesení sp. zn. IV. ÚS 1294/11 ze dne 27. 5. 2011]. Ústavní soud rovněž opakovaně poukazoval na to, že pokud není možné v bagatelních věcech podat opravný prostředek, nelze se s úspěchem dovolávat rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny a v odůvodnění pouze polemizovat s výkladem podústavního práva a odůvodnit ho odkazem na porušení práva na spravedlivý proces (srov. usnesení sp. zn. IV. ÚS 1573/11 ze dne 30. 8. 2011 či usnesení sp. zn. II. ÚS 3732/10 ze dne 20. 1. 2011). V takových případech nelze než očekávat, že podaná stížnost bude usnesením odmítnuta.

16. Ačkoli si je Ústavní soud vědom toho, že posuzovaná stížnost se týká poměrně nízké částky (13.394,70 Kč), a to navíc v kontextu nákladů řízení, v okolnostech konkrétního případu považuje za adekvátní meritorní přezkum připustit. Přestože z kvantitativního hlediska jde o tzv. bagatelní věc, na základě posouzení obsahu ústavní stížnosti dospěl Ústavní soud k závěru, že z pohledu kvalitativního tato věc hranice ústavnosti dosahuje (srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 3929/16 ze dne 17. 10. 2017; nález sp. zn. II. ÚS 2357/16 ze dne 18. 4. 2017; či nález sp. zn. II. ÚS 728/15 ze dne 16. 9. 2015). Věci týkající se náhrady nákladů řízení, stejně jako věci týkající se tzv. bagatelních částek, totiž mohou nabýt ústavněprávní dimenzi např. v důsledku interpretace a aplikace příslušných ustanovení zákona, v nichž by byl obsažen prvek svévole [srov. nález sp. zn. IV. ÚS 2119/11 ze dne 3. 4. 2012 (N 70/65 SbNU 3)] nebo v situaci, kdy judikatura obecných soudů v totožných či obdobných bagatelních věcech není jednotná, a kdy tedy soudy vyšších stupňů nemohou zajistit sjednocování jejich rozhodovací činnosti, přičemž takto vzniklý stav narušuje princip právní jistoty jako neoddelitelnou součást pojmu právního státu [viz nález sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014 (N 55/73 SbNU 89)].

17. Podstatou projednávané ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatelky s napadenými nákladovými rozhodnutími soudního exekutora a krajského soudu, podle nichž žádný z účastníků řízení o zastavení exekuce nemá nárok na náhradu nákladů tohoto řízení. Stěžovatelka především namítá, že napadená rozhodnutí jsou v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, a tudíž i s legitimním očekáváním stěžovatelky.

a) Principy plynoucí z ustálené judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu

18. Z ustanovení § 89 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen "exekuční řád") vyplývá, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. Ústavní soud ve svém stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 konstatoval, že východiskem rozhodování o náhradě nákladů exekučního řízení, včetně rozhodování o náhradě nákladů exekuce, je určení a hodnocení důvodů, pro něž k zastavení exekuce došlo [srov. stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 ze dne 12. 9. 2006 (ST 23/42 SbNU 545)]. Je tedy na obecných soudech, aby se touto otázkou zevrubně zabývaly, a to jednak v souvislostech celého případu a rovněž s ohledem na ustálenou judikaturu v dané oblasti.

19. Nabízejí se v zásadě tři subjekty, jimž mohou být náklady exekuce uloženy k tíži: exekutor, oprávněný a povinný, přičemž na oprávněného by povinnost k náhradě nákladů měla být přenášena pouze ve výjimečných případech (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 3929/16 ze dne 17. 10. 2017). Jedním z těchto výjimečných případů je však právě situace, kdy jde o vztah mezi spotřebitelem (povinným) a podnikatelem (oprávněným) a kdy byla exekuce zahájena na základě nezpůsobilého titulu, v kontextu absolutně neplatné rozhodčí doložky ke spotřebitelské smlouvě.

20. Podle usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 ze dne 11. 5. 2011 je rozhodčí smlouva (resp. rozhodčí doložka) absolutně neplatná pro rozpor se zákonem, pokud neobsahuje přímé určení rozhodce, resp. konkrétní způsob jeho určení. Rozhodčí smlouva je absolutně neplatná jako celek i tehdy, když netransparentností trpí určení jen některých rozhodců (srov. rozsudek

Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2505/2014 ze dne 9. 10. 2014; usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 4529/2014; či rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 68/2014 ze dne 21. 1. 2015).

21. Z nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2164/10 vyplývá, že pokud rozhodčí doložka neobsahuje transparentní a jednoznačná pravidla pro určení osoby rozhodce, jedná se v důsledku o porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Jestliže se totiž účastníci soukromoprávního vztahu vzdávají práva na soudní ochranu garantovanou státem, neznamená to, že se tím otevírá prostor pro libovůli. Ujednání o rozhodčí doložce ve spotřebitelské smlouvě lze proto z ústavněprávního hlediska připustit pouze za předpokladu, že podmínky ustavení rozhodce a dohodnuté podmínky procesního charakteru budou účastníkům řízení garantovat rovné zacházení, což ve vztahu spotřebitel - podnikatel znamená zvýšenou ochranu slabší strany, tj. spotřebitele. Ochrana autonomie vůle totiž nemůže být absolutní tam, kde existuje jiné základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionálně omezit [viz nálezy sp. zn. II. ÚS 2164/10 ze dne 1. 11. 2011 (N 187/63 SbNU 171), body 23 a 24].

22. Ústavní soud dal ve své rozhodovací praxi rovněž najevo, že pokud ve sporu nerozhoduje rozhodce, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování [srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 2735/11 ze dne 3. 4. 2012 (N 71/65 SbNU 9) a nálezy sp. zn. III. ÚS 1624/12 ze dne 27. 9. 2012 (N 164/66 SbNU 433)]. Nejvyšší soud rozvedl dopady těchto závěrů na exekuční řízení v tom smyslu, že rozhodčí nálezy vydané rozhodcem bez pravomoci rovněž není způsobilým exekučním titulem. Byla-li již exekuce v takové situaci nařízena, musí být v každém jejím stádiu pro nepřijatelnost zastavena podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to i bez návrhu (srov. usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 958/2012 ze dne 10. 7. 2013).

23. Tyto závěry opakovaně potvrdil Nejvyšší soud i ve své pozdější judikatuře (srov. usnesení sp. zn. 21 Cdo 174/2014 či usnesení sp. zn. 30 Cdo 3396/2014 ze dne 4. 3. 2015) a aproboval je rovněž Ústavní soud v rámci přezkumu posledně citovaného usnesení, když potvrdil, že rozhodčí nálezy vydané subjektem, jenž není nadán pravomocí k jeho vydání, nelze vykonat; v případě vadného exekučního titulu tak může exekuční soud zastavit exekuci i bez návrhu účastníka řízení (srov. usnesení sp. zn. IV. ÚS 1380/15 ze dne 25. 2. 2016; srov. také rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1201/2012 ze dne 20. 6. 2013, podle něhož mají soudy nejen možnost, ale dokonce povinnost posuzovat neplatnost rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách i v případě pasivity účastníků řízení, tj. i bez návrhu).

24. V případě zastavení exekuce hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, kdo zastavení zavinil. Nejvyšší soud ve své ustálené judikatuře shledává procesní zavinění na zastavení exekuce na straně oprávněné například tehdy, když při podání návrhu na nařízení exekuce nebo při jejím provádění nezachovala potřebnou míru pečlivosti a přistoupila bezdůvodně k vymáhání splněné povinnosti nebo ve vymáhání bezdůvodně pokračovala (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1756/2006 ze dne 29. 8. 2006), a to dokonce i v případě, kdy byla na počátku řízení v dobré víře o vykonatelnosti předložených exekučních titulů, avšak po vydání sjednocujícího usnesení Nejvyššího soudu (ve výše citované věci 31 Cdo 958/2012) ve vymáhání pohledávky bezdůvodně pokračovala. Podle Nejvyššího soudu nese oprávněná procesní zavinění na zastavení exekuce, když "nezachovala potřebnou míru pečlivosti jednak před podáním návrhu na nařízení exekuce a již při volbě netransparentních pravidel pro výběr rozhodců a dále, když přistoupila k vymáhání pohledávky přiznané exekučními tituly vydanými orgány (rozhodci) na základě těchto pravidel určenými; a jednak při provádění exekuce, když návrh na zastavení exekuce podal až povinný, ačkoliv ze souhlasu oprávněné s tímto návrhem povinného na zastavení exekuce lze vyvozovat (předpokládat) její obeznámenost s ustálenou judikaturou dovolacího soudu k otázce posuzování transparentnosti

pravidel pro výběr rozhodců" (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 402/2014 ze dne 14. 5. 2014; podobně též usnesení sp. zn. 26 Cdo 2475/2013 ze dne 21. 5. 2015).

25. Výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 402/2014 bylo následně aprobováno usnesením Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2448/14, v němž Ústavní soud zdůraznil, že pokud dojde ke změně judikatury, jako například v případě výše citovaného usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 958/2012, působí "nový" právní názor i zpětně v řízeních zahájených před touto změnou. Jde o zásadu tzv. incidentní retrospektivity nových právních názorů vytvořených judikatorními změnami, která je v souladu se soudobými evropskými kontinentálními trendy [viz usnesení sp. zn. II. ÚS 2448/14 ze dne 16. 12. 2014; srov. též nálezy sp. zn. II. ÚS 3168/09 ze dne 5. 8. 2010 (N 158/58 SbNU 345)]. Princip přičítání procesního zavinění oprávněné v případech neplatných rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách se tedy po zmiňovaném judikatorním odklonu v květnu 2011 aplikoval i na probíhající řízení, a to ve prospěch spotřebitelů (v postavení povinných).

26. Jak Ústavní soud uvedl v nálezu sp. zn. I. ÚS 1274/16 ze dne 27. 6. 2017, rozhodným okamžikem pro dovození sjednoceného přístupu rozhodovací praxe k neplatnosti rozhodčích doložek je právě okamžik vydání usnesení ve věci sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. Pozdější usnesení ve věci sp. zn. 31 Cdo 958/2012 pouze rozvádí dopady dřívějších závěrů na exekuční řízení. To však nic nemění na závěru citovaného nálezu sp. zn. I. ÚS 1274/16, že od 11. 5. 2011 bylo z judikatury Nejvyššího soudu zřejmé, že neurčitě rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách jsou neplatné, a proto nikdy nemohou založit pravomoc rozhodce k vydání exekučního titulu. Judikaturu Nejvyššího soudu v této oblasti lze proto považovat za ustálenou; Ústavní soud rovněž odmítl stížnosti zpochybňující aplikaci těchto závěrů jako zjevně neopodstatněné návrhy (srov. např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 2863/14 ze dne 13. 1. 2015; usnesení sp. zn. I. ÚS 807/15 ze dne 26. 1. 2016; usnesení sp. zn. IV. ÚS 1431/16 ze dne 27. 9. 2016; usnesení sp. zn. III. ÚS 3152/16 ze dne 18. 10. 2016; usnesení sp. zn. II. ÚS 1056/16 ze dne 17. 1. 2017; či sp. zn. IV. ÚS 4136/16 ze dne 17. 1. 2017).

b) Aplikace ustálené judikatury na projednávaný případ

27. V projednávaném případě uzavřela stěžovatelka dne 7. 1. 2009 s vedlejší účastnicí spotřebitelskou smlouvu, jejíž součástí byla rozhodčí doložka. Určení rozhodců v doložce bylo zčásti konkrétní a zčásti netransparentní. Dne 6. 10. 2009 byl ve věci vydán rozhodčí nálezy a dne 27. 5. 2010 byla soudem nařízena exekuce.

28. Ve světle výše uvedené judikatury byla předmětná rozhodčí doložka již od počátku absolutně neplatná, neboť trpí netransparentností, byť jen částečnou. Rozhodce proto neměl pravomoc ve věci stěžovatelky rozhodovat a ani výsledek jeho rozhodování nemůže být akceptovatelný. Tuto situaci je nutno odlišit od stavu, pokud by byl rozhodčí nálezy na počátku materiálně a formálně vykonatelným exekučním titulem a až dodatečně by tyto vlastnosti pozbyl, například v důsledku jeho zrušení rozhodnutím soudu (srov. např. usnesení sp. zn. III. ÚS 509/10 ze dne 18. 3. 2010 či nálezy sp. zn. II. ÚS 594/10 ze dne 19. 8. 2010). V takovém případě má totiž povinnost hradit náklady neúspěšné exekuce povinný, který byl v době nařízení exekuce zavázán ke splnění povinnosti uložené mu pravomocným a vykonatelným exekučním titulem, zatímco oprávněný nemohl pozdější zrušení exekučního titulu v době podání návrhu na nařízení exekuce předvídat (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 4287/2014, citováno výše).

29. V projednávaném případě však nedošlo ke zrušení vykonatelného exekučního titulu, nýbrž šlo o situaci, ve které vydaný rozhodčí nálezy nikdy nebyl způsobitelným exekučním titulem, a v předmětné věci neměla být exekuce vůbec nařízena. Stěžovatelka tedy od počátku neměla z titulu předmětného rozhodčího nálezy žádnou povinnost, a proto ji ani nemohla porušit a nést procesní zavinění za

zastavení exekuce.

c) Odchýlení se od ustálené judikatury a požadavek dostatečného odůvodnění

30. Stěžovatelka se v návrhu na zastavení exekuce dovolávala předchozí judikatury týkající se rozhodčích nálezů, jež nikdy nebyly způsobilými exekučními tituly, zejm. výše citovaných rozhodnutí ve věcech 31 Cdo 958/2012 a 21 Cdo 402/2014. Soudní exekutor však ve svém rozhodnutí odkázal pouze na dvě rozhodnutí: usnesení Nejvyššího soudu ve věci 26 Cdo 4287/2014 (citováno výše), aplikovaného na základě mylného závěru, že předmětné exekuční řízení "bylo vedeno na základě materiálně i formálně vykonatelného exekučního titulu a bylo tak vedeno důvodně;" a na usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 82/16 ze dne 24. 5. 2016, podle něhož měla stěžovatelka mimo jiné "podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu," což však ve smyslu výše citované judikatury také nebylo na právní situaci stěžovatelky aplikovatelné. Soudní exekutor v napadeném rozhodnutí odůvodnil aplikaci ustanovení § 150 o. s. ř. tím, že stěžovatelka byla v průběhu předchozího řízení pasivní, nijak se však nevyjádřil k další, pro stěžovatelku výhodnější judikatuře, již se stěžovatelka ve svém návrhu dovolávala.

31. Podobně i krajský soud v napadeném usnesení nepřihlížel k judikatuře citované stěžovatelkou v odvolání, a své odůvodnění podepřel zejména odmítavým usnesením Ústavního soudu ve věci ústavní stížnosti soudního exekutora (sp. zn. IV. ÚS 2860/12 ze dne 19. 7. 2016). Citované rozhodnutí je sice přiléhavé za účelem odůvodnění nepřiznání náhrady nákladů soudnímu exekutorovi, nikoli však za účelem odůvodnění nepřiznání náhrady nákladů řízení o zastavení exekuce stěžovatelce (resp. povinné), která je ve zcela odlišném právním postavení než soudní exekutor. V době vydání napadeného rozhodnutí krajského soudu již přitom existovala pozdější judikatura Ústavního soudu (usnesení sp. zn. IV. ÚS 1431/16 ze dne 27. 9. 2016; usnesení sp. zn. III. ÚS 3152/16 ze dne 18. 10. 2016; či usnesení sp. zn. IV. ÚS 4136/16 ze dne 17. 1. 2017), jež byla na situaci stěžovatelky mnohem přiléhavější.

32. Ústavní soud již v minulosti podotkl, že materiální právní stát je vystavěn mimo jiné na důvěře občanů v právo a právní řád. V obecné rovině je proto rozdílná rozhodovací praxe soudů (a jiných orgánů veřejné moci) o "totožných", resp. obdobných věcech nežádoucí. Princip rovnosti před zákonem pak znamená, že zákon by měl být vykládán pro všechny případy splňující stejné podmínky stejně (srov. nález sp. zn. II. ÚS 2588/16 ze dne 24. 11. 2016 či nález sp. zn. I. ÚS 3324/15 ze dne 14. 6. 2016).

33. Z pohledu účastníka řízení je poukaz na předchozí relevantní rozhodnutí soudu v obdobné věci zásadní argument, který má rozhodující význam. V takovém případě, jak vyplývá z ustálené judikatury Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva, musí soudy tento argument vzít v potaz a vypořádat se s ním v odůvodnění svého rozhodnutí. Tato povinnost je odrazem práva účastníka být slyšen v řízení a zájmem veřejnosti v demokratické společnosti na poznání důvodů soudního rozhodnutí (srov. nález sp. zn. II. ÚS 2588/16, citován výše; viz též rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Tatishvili proti Rusku ze dne 22. 2. 2017, č. 1509/02, § 58).

34. Jedním z principů řádného a spravedlivého procesu, jak vyplývají z čl. 36 a násl. Listiny, jakož i z čl. 1 Ústavy, je i povinnost soudů své rozsudky odůvodnit. Argumentuje-li účastník řízení názory právní vědy nebo judikatury, musí se obecný soud s názory uvedenými v těchto pramenech argumentačně vypořádat. Může případně i vysvětlit, proč je nepovažuje pro danou věc za relevantní. Jen tak může být odůvodnění rozhodnutí soudu přesvědčivé a jen tak může legitimizovat rozhodnutí samotné v tom, že správný výklad práva je právě ten výklad, který soud zvolil [srov. nález sp. zn. II. ÚS 2588/16, citován výše; nález sp. zn. I. ÚS 403/03 ze dne 17. 8. 2005 (N 160/38 SbNU 277); či nález sp. zn. Pl. ÚS 1/03 ze dne 11. 2. 2004 (N 15/32 SbNU 131)].

35. Rovněž Evropský soud pro lidská práva ve své ustálené judikatuře uvádí, že z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nevyplývá povinnost soudů dávat podrobnou odpověď na každý argument účastníka. Jde-li však o argument, který je zásadní pro rozhodnutí, tak soud na něj v zásadě musí explicitně reagovat (viz např. rozsudek ve věci Luka proti Rumunsku ze dne 21. 7. 2009, č. 34197/02, § 56; či rozhodnutí ve věci Antonescu proti Rumunsku ze dne 8. 2. 2011, č. 5450/02, § 33).

36. Obecný soud proto nemůže ignorovat argument účastníka řízení, kterým odkazuje na předchozí pravomocné soudní rozhodnutí ohledně shodné právní otázky, ale musí se s tímto zásadním argumentem ve svém odůvodnění náležitě vypořádat

37. Lze proto uzavřít, že pokud krajský soud v napadeném rozhodnutí nepřihlížel k judikatuře, jíž se stěžovatelka dovolávala, a v rozporu s ní na situaci aplikoval výše zmiňované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 4287/2014, jež se týká později zrušeného, avšak původně vykonatelného exekučního titulu, dopustil se zásahu do práva stěžovatelky na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i čl. 6 Úmluvy.

d) K otázce nepřiznání nákladů exekuce soudnímu exekutorovi

38. Ústavní soud nepřehlédl skutečnost, že napadené rozhodnutí již bylo předmětem přezkumu na základě ústavní stížnosti soudního exekutora. Ta byla odmítnuta jednak pro bagatelnost předmětné částky (náklady exekuce ve výši 11.912 Kč) a také z důvodu, že krajský soud své úvahy týkající se nepřiznání nákladů exekuce soudnímu exekutorovi náležitě odůvodnil (srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 1312/17 ze dne 30. 5. 2017). Toto předchozí rozhodnutí Ústavního soudu však nezakládá překážku věci rozhodnuté, ani žádným způsobem nepředjímá ústavnost či protiústavnost rozhodnutí krajského soudu ve vztahu ke stěžovatelce, jelikož ta je jednak ve vztahu k argumentu bagatelnosti ve zcela odlišném postavení než soudní exekutor, a zároveň ve své stížnosti napadá rozhodnutí krajského soudu z jiných důvodů.

39. Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně zdůraznil, že exekutor nemusí mít vždy zajištěnou náhradu exekuce (srov. např. usnesení III. ÚS 3152/16 ze dne 18. 10. 2016 či usnesení IV. ÚS 1431/16 ze dne 27. 9. 2016). Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že samotný fakt, že nejsou uspokojeny všechny nároky soudního exekutora, není protiústavní, jelikož exekutor z povahy povolání nese toto riziko sám (srov. usnesení IV. ÚS 2400/17 ze dne 5. 10. 2017; usnesení sp. zn. I. ÚS 1721/17 ze dne 29. 6. 2017; či usnesení sp. zn. I. ÚS 1619/11 ze dne 14. 3. 2012). Již v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci van der Musselle proti Belgii (rozsudek ze dne 23. 11. 1983) bylo zdůrazněno, že rizika podstupovaná v souvislosti s výkonem určité profese, včetně rizika neuhrazení odměny za odvedenou práci, jsou vyvažována výhodami souvisejícími s touto profesí. Tyto závěry lze bez dalšího vztáhnout i na činnost a postavení exekutora: riziko, které exekutor nese, je totiž odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho, v podstatě monopolním, postavením při provádění exekucí (srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 1722/17 ze dne 14. 7. 2017 či výše citované usnesení sp. zn. I. ÚS 1619/11).

V. Závěr

40. Ústavnímu soudu je zřejmé, že v projednávané ústavní stížnosti jde o věc z kvantitativního hlediska bagatelná, což v několika typově podobných předchozích případech vedlo k jejich odmítnutí (srov. např. nedávná usnesení sp. zn. II. ÚS 1410/17 ze dne 15. 8. 2017; sp. zn. III. ÚS 2779/17 ze dne 19. 9. 2017; či sp. zn. III. ÚS 2861/17 ze dne 26. 9. 2017). S ohledem na tíživou situaci stěžovatelky po více než šest let trvajícím exekučním řízením, jakož i s ohledem na princip právní jistoty, jež vyžaduje jednotnou judikaturu obecných soudů v totožných či obdobných věcech, ač

bagatelních, však Ústavní soud uznal za vhodné přistoupit k meritornímu přezkumu napadených rozhodnutí a vydat v této věci vyhovující náleze.

41. Jestliže soudní exekutor ani krajský soud v napadených usneseních nepřiznali stěžovatelce vůči vedlejší účastníci právo na náhradu nákladů řízení, aniž by náležitě odůvodnili, proč na situaci neaplikovali ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, nepostupovali v souladu s kritérii, která jsou vyžadována příslušnými procesními předpisy a judikaturou Ústavního soudu. Tím porušili právo stěžovatelky na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 Úmluvy. Ze stejných důvodů lze rovněž vyslovit zásah do práva stěžovatelky vlastnit majetek zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny.

42. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti a zrušil napadená usnesení soudního exekutora Exekutorského úřadu Plzeň-město Mgr. M.T., jakož i Krajského soudu v Hradci Králové.

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)